

Västmakternas politik under debatt

De tre stora utrikestalen av Byrnes, Wallace och Churchill har förvirrat världsoptionen. Det ligger nära till hands att främst observera och framhäva skillnaderna i de perspektiv som uppdras av de båda amerikanska ministrarna — av vilka den ene måst avgå — och den engelske oppositionsledaren. Men talen har också varit klargörande, icke blott så att tvistepunkterna inom det anglosachsiska blocket trots all diplomatisk otydlighet i formuleringarna blivit belysta, utan också på det sättet att den väldiga förändringen i läget under det senaste året blivit markerad. Varpå beror denna förändring? Vad innebär den? Vilka vägar vill man nu slå in på?

Att starka motsättningar finns de segrande stormakterna emellan är ingen nyhet. De framträdde under kriget och än mer efter vapenstillståndet. Men för ett år sedan var man relativt optimistisk om möjligheterna att nå samförstånd genom uppgörelse från fall till fall. Denna optimism förgade de allmänna deklARATIONERNA och den stadga för Förenta nationerna som gjorde varje aktion från organisationens sida beroende av makternas enhällighet. Men de flesta tvistefrågor har förblivit olösta, nya har kommit till, och den atmosfär i vilken man arbetar har månad för månad starkare präglats av oro och fiendtlighet. Utanför kommunistpartierna har Ryssland allmänt betraktats som den felande, eller rättare mest felande parten. Det har i fredsfrågorna fört en tydlig förhållningspolitik. Det har i realiteten skapat ett östblock av underkuade eller beroende stater, men riktar samtidigt mot England och USA beskyllningar för undertryckning av andra stater och för försök till blockbildning. Det har för sin egen och sina satelliters del oavbrutet framställt nya, mot tidigare överenskomelser stridande krav (Persien, Trieste, Grekland, Dardanellerna). Det söker i sin del av Tyskland skapa ett fullbordat faktum genom ekonomisk och ideologisk annexionspolitik och motsätter sig det administrativa samarbete varom alla tidigare varit ense.

Förklaringarna till den ryska politiken koncentreras i vissa slagord. Ryssland är misstänksamt mot västmakterna, Ryssland fordrar säkerhet, Ryssland för en traditionell expansionspolitik. Dessa uttryck är mer ägnade att belysa uppfattningen hos den som använder dem än den ka poli- U:n misstänksam-

net st... emellan vore de... a n-
ternationella konflikter otänkbara, det är omöjligt att skilja på säkerhets- och expansionspolitik. Louis Madelin har nyligen i ett lysande kapitel klarlagt att Napoleon erövrade halva Europa i den föreställningen att stormakterna önskade hans fall och att han måste skaffa sig säkerhet mot deras intriger. Uppdelningen på olika motiv är en riskabel rationalisering; vad som föreligger är en blandning av fruktan och maktvilja, som kännetecknar all aktiv utrikespolitik.

Sannolikt är det också tämligen meningslöst att diskutera Rysslands "mål" — utom naturligtvis i speciella och begränsade situationer. Målen hos de maktägande i en stat växlar från situation till situation; de förstöras med framgångar och andras eftergifter, förminskas med motgångar och motstånd. Den respekt för folkopinioner och nationalitetssynpunkter som i viss mån kan medföra en principiell begränsning av expansionstendenserna saknas av allt att döma — och här har den kommunistiska ideologin antagligen betydelse — helt hos den ryska regimens ledande män.

I detta nya utvecklingsskede förde de anglosachsiska staterna till en början en vacklande och osäker politik. Möjligheten att göra Förenta nationerna till ett verktyg för staternas majoritet — och därmed i andra hand för England och USA — uppgavs hastigt genom godtagandet av föreskriften om vetorätt för stormakterna i säkerhetsrådet. Till en början gällde motsättningarna främst England och Ryssland, och ännu i början av detta år såg det ut som om USA skulle söka hålla sig utanför stridslinjen. Men med den ryska politikens allt klarare aggressivitet engagerades USA på Englands sida; konflikten kring Persien i mars kan sägas markera förändringen. De senaste månaderna har medfört en principiell uppstramning, en medveten och ofta uttalad vilja att i största allmänhet vägra godtagandet av nya ryska krav. "Hitintill, men icke vidare" har framstått som lösen för de anglosachsiska makternas politik.

Men denna lösen är högst oklar. Byrnes upptog den i sitt tal i Stuttgart, men i dess tecken gjorde han på några punkter uttalanden som med hänsyn till den framgångsrika ryska politiken under det första fredsåret fick ett offensivt drag. Sålunda krävde han att den ekonomiska samordning av Tyskland som förutsågs i Potsdamöverenskommelsen skulle bli en realitet, att de huvudsakliga fredsvillkoren skulle fastställas och att i anslutning till Potsdam förberedelser skulle göras för upprättande av demokratisk självstyrelse i Tyskland. Alla dessa fordringar innebar ett klart avståndstagande från den ryska politiken, Byrnes betonade också att Polens administration av Schlesien och vissa andra tyska områden var ett provisorium, som icke kunde föregripa den kommande fredskonferensens beslut. Av Molotovs svars-

tal framgick att Ryssland ville betrakta den polska expansionen som ett fullbordat faktum.

Byrnes tal representerar utan varje tvivel en överväldigande opinion både i USA och i England. Att Byrnes på varje punkt kunde stödja sig på tidigare under rysk medverkan träffade överenskomelser är ikkaledes obestridligt.

Det tal som några dagar senare hölls av Byrnes kollega Wallace stod knappast i så klar motsättning till Byrnes framställning som den häftiga striden kring de båda talen ger anledning att anta. Wallaces tal, som sedan lång tid annonserats som ägnat att vinna kommunistismpati-sörerna för det demokratiska partiet, fick emellertid en särprägel främst genom två moment. Dels betonades med mer än officiell värme behovet av vänskapliga förhållanden mellan Ryssland och USA, och i samband härmed kritiserades mot Ryssland fientliga amerikanska riktningar. Dels förklarade Wallace i allmänna ordalag att Ryssland borde få fria händer i östra Europa, även om dess politik enligt amerikansk opinion vore fränstötande. Västra Europa — vars gräns Wallace tycks vilja dra vid gränsen mellan Rysslands och västmakternas zoner i Tyskland — liksom hela den övriga världen borde däremot tryggas mot rysk expansion. I samband härmed yttrade Wallace också att USA icke borde vara solidariskt med den engelska imperialismen; vad han därmed menade är icke klart, och det bör understrykas att han sade sig lika litet vara fiendlig mot England som mot Ryssland.

Skillnaden mellan Wallace och Byrnes synes alltså främst ligga däri att den förstnämnde motsatte sig varje inblandning i Rysslands politik inom östblocket. Denna skillnad var emellertid tillräcklig för att Wallace skulle bli tvungen att avgå. I USA har hans uppträdande nästan genomgående kritiserats; sympatiuttalanden har naturligtvis kommit från

24/9

Oscar Wilde

kommunisterna och kommunistympatisörerna, främst vänstra flygeln inom Committee of industrial organization (CIO).

Churchill står, om man så vill, på andra sidan om Byrnes. I Fulton i mars talade han om en anglosachsisk allians; i Zürich i september talar han om Europas Förenta stater. I båda fallen är det uppenbarligen hans mening att stimulera debatten i en viss riktning. Detta lyckades i Fultontalet; om det lyckas även i Zürich återstår att se. Att Churchill främst tänker på medel att hindra den ryska expansionen döjljes icke för någon av hans inbjudan till Ryssland att vara med. Som praktisk politiker siktar han sannolikt på ett västblock, bestående av England, USA och Frankrike samt ett antal mindre stater; ett sådant block skulle, torde han hoppas, automatiskt avvärja ryska utvidgningsplaner och därmed möjligen skapa en fastare bas för samarbete med Ryssland. Då han särskilt anbefaller ett gott förhållande mellan Frankrike och ett demokratiskt Tyskland framstår detta som ett nödvändigt led i hans plan; Frankrike och Tyskland måste nå en modus vivendi, om icke Tyskland skall bli ett rov för den ryska expansionismen.

Både Churchills och Wallaces tal är från den anglosachsiska politikens och opinionens synpunkt avvikelser från en av det stora flertalet godtaggen medellinje. De representerar icke aktuell politik. Denna företrädades av Byrnes, som bakom sig har den stora majoriteten inom de båda ledande demokratierna.

EN HEL LITTERATUR har uppstått kring Oscar Wilde. Vänner, av vilka några posthuma, har lämnat sina bidrag: lord Alfred Douglas, som genom att väcka Wildes lidelse blev den omedelbara anledningen till hans fall, Robert Sherard, som skrivit om deras olyckliga vänskap — en realitet endast under ett par

korta perioder —, Robert Ross, utan tvivel en verklig vän, Frank Harris, såsom alltid grov och ovederhäftig, men uppriktig och laddad med belysande anekdoter. Lysande ögonblicksbilder har givits av personer som endast några få gånger träffat Wilde, främst André Gide och Laurence Housman. Härtill kommer en

rad regelrätta biografier, senast av Hesketh Pearson (The life of Oscar Wilde). Pearsons bok hör genom sin rikedom på faktiska uppgifter, av vilka många är nya, till de bästa. Men någon systematisk litteraturhistorisk analys av hög klass har så vitt bekant ännu icke publicerats, ej heller en med vetenskaplig metod utarbetad biografisk undersökning. Uppmärksamheten har i regel koncentrerats till två ting, Wildes kvicka konversation och de rättgångar som slutade med att han dömdes till två års tukthus. Även tiden av rent förfall efter straffets avtjänande — 1897—1900 — har ingående skildrats, men man får här knappast mer än en banal bild av upplösning i alkoholismens tecken.

Den antydda begränsningen är väl förställeg. Omkring 1890 var Wilde tämligen okänd, och framför allt togs han inte på allvar; han framstod främst som en speciellt fräck och reklamhungrig representant för "den estetiska rörelsen". I början av 90-talet slog han igenom, han skrev fyra briljanta komedier och spelades på Londons främsta teatrar; med en inkomst av 150.000 kronor om året kunde han äntligen tillfredsställa sin lust till lyx och framför allt till utsvävningar. Då han på våren 1895 dömdes för homosexualitet och från salongerna och lyxkrogarna plötsligt förpassades till fängelset har det varit naturligt att stanna vid detta fall, att betona omkastningen och att framhäva den erotiska perversitet som ledde till katastrofen. Wilde själv hade genom Dorian Grays porträtt givit sina levnadstecknare instruktioner; de satte in honom som hjälte i den roman han skrivit några år före avslöjandet.

En av de frågor man ställer sig vid läsningen av böcker om Wilde är om inte detta schema lett till förvanskning av hans bild. Wilde framställs som en hjälte inom litteraturen och i salongerna, vilken plötsligt genom en ålderdomlig paragraf i den engelska strafflagen förvandlas till förbrytare. Denna bild är icke helt felaktig, men den ger efter allt att döma icke det väsentliga. En rad skildringar, som av vederbörande författare i regel ges generat och i förbigående, tyder på att Wildes liv under åren före processen var en nästan oavbruten debauche. I det brev till Douglas

872